

Rogaland politidistrikt
Postboks 240 Sentrum
4001 Stavanger

Oslo, 8/10/2013

Anmeldelse av Statoil ASA

Miljøstiftelsen Bellona anmelder med dette Statoil ASA for overtredelse av forurensningsloven av 13.03.1981 §7 og §78, samt følgende forskrifter hjemlet i forurensningsloven: Rammeforskriften av 01.01.2011, §11 og §8, Styringsforskriften av 01.01.2011, §12 og §34, Innretningsforskriften av 01.01.2011 §48 og Aktivitetsforskriften av 01.01.2011 §66.

1. Bakgrunn for anmeldelsen

Anmeldelsen gjelder lekkasjer fra avfallsbrønnen A-14HX på Njord-feltet som har medført ulovlige utslipp av til sammen 3428 tonn kjemikalier. Lekkasje medfører betydelige utslipp av sorte og røde kjemikalier, samt oljebasert borevæske. Alle disse stoffgruppene er ulovlig å slippe ut på norsk sokkel.

Statoil har i tillegg brutt bestemmelsene som gjelder opplysningsplikt overfor tilsynsmyndighet for forurensningssaker ved å holde tilbake viktige opplysninger om årsaksforhold i saken i over to år etter at dette var kjent for selskapet.

2. Beskrivelse av Njord-feltet

Statoil er operatør for Njord-feltet, som er bygd ut med Njord A som er en flytende stålplattform. Innretningen er basert på en integrert løsning med bore- og prosesseringsanlegg sammen med boligkvarter på samme dekk. Njord A er forbundet med havbunnsbrønner via fleksible stigerør. Produsert olje overføres via rørledning til lagerskipet, «Njord B».

I den første fasen av feltets levetid ble oljen hentet opp gjennom 11 produksjonsbrønner, mens fire injeksjonsbrønner sendte gassen ned igjen i reservoaret som trykkstøtte. Fra desember 2007 ble en ny fase innledet hvor også gassen på feltet utvinnes.

I 2012 ble det gjennomført en omfattende vedlikeholds- og modifikasjonskampanje på Njord A for å tilrettelegge for forlenget levetid, produksjon fra Hyme feltet, og produksjon fra Njord Nord-Vest-Flanken. I tillegg ble prosessanlegget optimalisert for lavtrykksproduksjon.

Forventet utvinning fra Njord feltet ligger nå på 333 Mboe (Millioner fat oljeekvivalenter), fordelt omtrent likt på olje og gasseskport. Dette innebærer en betydelig økning fra de 200 Mboe som ble antatt i PUD (Plan for utbygging og drift).

Injeksjon av avfall gjennom injeksjonsbrønnen A-14HX startet i mars 2000, og ble i følge Statoil avsluttet i januar 2006. Avfallet som er injisert er i følge Statoil boreslam og slop (olje- og kjemikalieforurensset vann), men innbefatter ikke borekaks.

I perioden 1997 til 2009 ble Statens forurensningstilsyn (nå Miljødirektoratet) orientert om mulige lekkasjer fra en serie med kaks-, slam-, og slopinjektorer, heretter kalt avfallsbrønner på norsk sokkel. Dette fikk Klima- og miljødirektoratet (nå Miljødirektoratet) til å kreve en kartlegging av brønner som benyttes til injeksjon av avfall på blant annet Veslefrikk, Tordis og Njord med tanke på brønnintegritet og formasjonsforhold. Resultatet av denne kartleggingen avdekket omfattende lekkasjer av olje- og kjemikalieforurensning og betydelig forurensning av havbunnen rundt flere av brønnene. Den samme kartleggingen avdekket dessuten alvorlige feil og mangler ved planlegging og design av brønnene, mangelfull overvåkning og bevisst ignorering av måledata som indikerte brønnlekkasjer. Disse opplysningene førte til politianmeldelser fra både Bellona og Miljødirektoratet.

Av årsaker som Statoil i sin korrespondanse med Miljødirektoratet foreløpig ikke har gjort rede for, har selskapet holdt tilbake en rapport som ble utarbeidet om forholdene rundt avfallsbrønnen A-14HX i november 2010. Av denne rapporten fremgår det at også havbunnen rundt Njord-A er betydelig forurenset, og at ingen annen forklaring kan spores til denne forurensningen enn lekkasjene fra A-14HX.

Rapporten identifiserer minst fire vulkanlignende forhøyninger av havbunnen rundt A-14HX hvor minst en av forhøyningene er betydelig forurenset med oljerester. Statoil rapporterer at til sammen 3425 tonn avfall er injisert, og antar at alt dette avfallet er lekket ut.

Etter Bellonas syn viser Statoils redegjørelse at brønnaktiviteten utført av Statoil har forårsaket forurensning og fare for forurensning i strid med loven og tilhørende forskrifter og at forholdet er straffbart.

2.1 Nærmere om hendelsesforløpet

I følge Statoils redegjørelse til Miljødirektoratet som ble oversendt 2. september i år kan hendelsesforløpet oppsummeres slik:

Brønn A-14HX ble opprinnelig planlagt som en pilotbrønn, men en kollaps i brønnens foringsrør i september 1996 førte til at brønnen aldri ble ferdigstilt som planlagt. I følge Final Well Report for brønnen satte foringsrør i 18 5/8" seg fast under nedkjøring og kollapset ved frigjøring.

Til tross for skadene som brønnen var påført, ble brønnen fra 1997 til 1999 vurdert som utgangspunkt for injeksjon av slop. I mars 2000 startet Statoil opp med batch-vis injeksjon uten at brønnen var kartlagt nøyaktig med tanke på hvilke deler av formasjonen injeksjonen i praksis førte inn i. Det er sannsynlig at injeksjonspunktet fra brønnen (1056m – 1068m) ligger noe over Kai-formasjonen (> 1074 m) som man siktet seg inn på, noe som skaper økt risiko for utilsiktet spredning av forurensning.

25. januar 2006 oppstod en blokkering i slopinjeksjonsslangen som førte fra Njord A og ned til brønnhodet på havbunnen. Blokkeringen skapte en trykkoppbygging som førte til at injeksjonsslangen sprakk med påfølgende utslipp av injeksjonsvæske. Statoil estimerer det utilsiktede utslippet av oljeslam og slop til sjø som følge av denne hendelsen til ca 10 m³. I følge Statoil har det ikke vært injisert slop i A-14HX etter denne hendelsen.

I november 2010 gjennomførte Statoil etter pålegg fra Miljødirektoratet en kartlegging av havbunnen rundt A-14HX med sidesøkende sonar og multistråle ekkolodd i tillegg til prøvetakning og visuell inspeksjon med ROV (remote operated vehicle). Kartleggingen avdekket flere vulkanlignende forhøyninger. Prøvetakninger har foreløpig vist at minst to av disse forhøyningene er forurenset med oljerester som stammer fra A-14HX.

Årsaken til denne forurensningen vurderes av Statoil å være enten lekkasjer som kommer av hydraulisk oppsprekking av formasjonen som følge av høyt injeksjonstrykk eller vandring av injeksjonsmengder opp gjennom allerede eksisterende forkastninger og sprekker i formasjonen.

I følge Statoils miljøregnskap er til sammen 3428 tonn kjemikalier injisert i A-14HX. Av disse kjemikaliene er 1604 tonn klassifisert som gule, 133 tonn klassifisert som røde og 5,6 tonn klassifisert som sorte kjemikalier. 1054 tonn av de gule kjemikaliene synes å være oljebasert borevæske som er ulovlig å slippe ut. Til sammenligning ble det fra norsk sokkel i 2012 sluppet ut henholdsvis 7,5 tonn røde kjemikalier og 2,4 tonn svarte kjemikalier. Det samlede utslippet av dispergert olje fra norsk sokkel i 2012 av i følge oljeindustriens miljørapport for 2012 på 1645 tonn. Dersom det er riktig som Statoil antar at alt injisert materiale er lekket ut, har A-14HX medført større forurensning enn samlede rapporterte utslipp fra norsk sokkel i hele 2012.

Statoil uttaler i sin redegjørelse til Miljødirektoratet at selskapet ikke kan utelukke at også andre stoffer og materialer kan være injisert i brønnen uten at dette er rapportert. Bellona vurderer det som svært alvorlig dersom dette er tilfelle, men anser det som også spesielt at selskapet ikke har fullstendig oversikt over hva og hvor mye som i praksis er injisert i brønnen.

3. Straffbarhetsvilkår

Brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven samt forskrifter fastsatt i medhold av denne loven, er straffbart. Både Rammeforskriften, Styringsforskriften, Innretningsforskriften og Aktivitetsforskriften er hjemlet i forurensningsloven.

Forurensningsloven § 78 setter straff for den som fortsettlig eller uaktsomt: a) har, gjør eller setter i verk noe som kan forurense i strid med denne lov eller forskrifter i medhold av loven, b) unnlater å treffe tiltak som han er pliktig til etter § 7 (...). Dersom det foreligger skjerpene omstendigheter er strafferammen strengere, jf § 78 annet ledd.

Etter forurensningsloven § 7 første ledd, må ingen "*ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning...*" Hva som er forurensning, beskrives i § 6 første ledd nr. 1 som "*tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen*".

Når det er fare for forurensning i strid med forurensningsloven eller vedtak i medhold av loven skal den ansvarlig for forurensningen sørge for tiltak for å hindre at den inntre, jf. forurensningsloven § 7 annet ledd første setning. "Har forurensningen inntrådt skal han (den ansvarlige) sørge for tiltak for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den. Den ansvarlige plikter også å treffe tiltak for å avbøte skader og ulemper som følge av forurensningen eller av tiltakene for å motvirke den (...)", jf. forurensningsloven § 7 annet ledd andre setning.

3.1 Objektive vilkår

Injeksjon av kjemikalieavfall er ment til permanent lagring og skal utgjøre en miljømessig akseptabel løsning sammenlignet med utslipp til sjø eller oppsamling for behandling på land.

Rammeforskriftens § 11 om prinsipper for risikoreduksjon sier at:

«Ved reduksjon av risiko skal den ansvarlige velge de tekniske, operasjonelle eller organisatoriske løsningene som etter en enkeltvis og samlet vurdering av skadepotensialet og nåværende og framtidig bruk gir de beste resultater, så sant kostnadene ikke står i et vesentlig misforhold til den risikoreduksjonen som oppnås.» Videre sier samme paragraf: «Vurderinger som nevnt i denne paragrafen skal gjøres i alle faser av virksomheten.»

Styringsforskriftens § 12 om planlegging sier at:

«Den ansvarlige skal planlegge aktivitetene i virksomheten i henhold til de fastsatte målene, strategiene og kravene slik at planene ivaretar hensynet til helse, miljø og sikkerhet.

De ressursene som er nødvendige for å utføre de planlagte aktivitetene, skal stilles til rådighet for prosjekt- og driftsorganisasjoner.»

Innretningsforskriftens § 48 om brønnbarrierer sier at:

«Brønnbarrierer skal utformes slik at brønnintegriteten sikres og barrierefunksjonene ivaretas i brønnens levetid.

Brønnbarrierer skal utformes slik at utilsiktet innstrømning til brønnen og utstrømning til det ytre miljøet hindres, og slik at de ikke hindrer brønnaktiviteter.

Ved midlertidig og permanent forlating av en brønn skal barrierene utformes slik at de ivaretar brønnintegriteten for den lengste tiden brønnen forventes forlatt.»

Bellona mener at Statoil har fulgt en standard ved planlegging og design av A-14HX som er langt lavere enn hva selskapet ville lagt til grunn for en produserende brønn med tydeligere inntektsmessig betydning. Videre er det klart at styring og kontroll med brønnoperasjonene rundt A-14HX må ha hatt lavere prioritet enn for andre brønner. Spesielt alvorlig vurderer Bellona det faktum at Statoil velger å injisere avfallet fra et punkt over formasjonen som er målet for injeksjonen uten å gjøre noen utfyllende risikovurdering av hva dette innebærer med tanke på fare for lekkasjer. Til tross for ekstra risiko forbundet med skadene på foringsrørene i brønnen og et for høyt injeksjonspunkt er det åpenbart at A-14HX ikke har vært gjenstand for samme overvåking med tanke på brønnlekkasjer som produserende brønner. På dette grunnlag vil Bellona hevde at Rammeforskriftens § 11, Styringsforskriftens § 12 og Innretningsforskriftens § 48 ikke er oppfylt.

Rammeforskriftens § 48 om plikt til å overvåke og fjernmåle det ytre miljøet sier at

«For å sikre at beslutningsgrunnlaget og kunnskapen om det marine miljøet er tilstrekkelig for å opprettholde en akseptabel miljøtilstand, skal operatøren gjennomføre miljøovervåking og fjernmåling. Det skal framskaffes tilstrekkelig informasjon til at all forurensning som skyldes egen virksomhet blir oppdaget, kartlagt, vurdert og varslet slik at nødvendige tiltak kan settes i verk.»

Styringsforskriftens § 34 om opplysninger om overvåking, utslipp og risiko for forurensning sier at

«Operatøren skal sende følgende materiale og opplysninger til Miljødirektoratet:

a) *resultater fra overvåking av det ytre miljøet som nevnt i aktivitetsforskriften kapittel X. Resultatene fra overvåking som nevnt i aktivitetsforskriften § 54 andre ledd og § 55 og § 56, skal sendes inn i henhold til retningslinjer for miljøovervåking av petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel. Øvrige resultater fra overvåking skal sendes inn så snart de foreligger,»*

Bellona mener at Statoil har forbrutt seg mot Rammeforskriftens § 48 og Styringsforskriftens § 34 ved å holde tilbake informasjon overfor Miljødirektoratet om A-14HX i over to år, og gjennom denne opptreden bidrar til at sakens foreldelsesfrist kan være overskredet. Bellona anmoder på dette grunnlag om at påtalemyndigheten ikke legger vurdering av foreldelsesfrist til grunn for hvorvidt saken skal straffeforfølges. Det vil ha en svært uheldig signaleffekt dersom Statoils trenering av saken fører til at selskapet unndrar seg straffeansvar, og kan inspirere andre selskaper til samme praksis i fremtiden.

3.2 Subjektive vilkår

Forurensningsloven setter som vilkår for straff at overtrederen har handlet forsettlig eller uaktsomt. Loven likestiller med andre ord forsettlige og uaktsomme overtredelser. Det er således tilstrekkelig for straff at det kan påvises at Statoil eller noen som handlet på selskapets vegne, har utvist simpel uaktsomhet med hensyn til lekkasjen og det påfølgende utslippet.

Etter Bellonas oppfatning har Statoil – ikke bare uaktsomt, men også forsettlig – satt i gang noe som kan medføre fare for ulovlig forurensning. Statoil har måttet vite at aktiviteten kunne medføre lekkasje: Statoils redegjørelse viser at selskapet var kjent med brønnens svakheter. Disse forholdene burde ha vært tatt mer på alvor, og ytterligere undersøkelser burde ha blitt satt i verk før oppstart av injeksjon.

5. Straffeløp og begjæring av påtale

5.1 Straffeløp

Miljøstiftelsen Bellonas prinsipielle syn er at helse- og miljøvernlovgivningen må håndheves aktivt, og at lovbrudd som kan føre til skade på naturmiljøet og folks helse må straffes. Statoil bør derfor straffes med bot i form av foretakstraff, jf. Straffelovens § 48a.

En bot må være av en slik størrelse at den vil ha allmenn- og individualpreventiv effekt overfor oljenæringen. En studie gjennomført i 2006 om brønnintegritet på norsk sokkel, avslørte at hver femte brønn har svakheter. I 2009 ble det utført en utredning av alle avfallsbrønner. I disse utredningene er det rapportert lekkasjer fra 15 avfallsbrønner i perioden fra 1997 til 2009. Statoil er operatør på 14 av disse 15 brønnene. Det er derfor viktig å skjerpe aktsomheten ved avfallshåndtering.

5.2 Begjæring av påtale

Forurensningslovens § 78 er undergitt offentlig påtale. I § 78 tredje ledd finnes det likevel en regel om at offentlig påtale i saker der overtredelser bare har ført til ubetydelig forurensning eller ubetydelig fare for forurensning, kun skjer etter begjæring fra forurensningsmyndigheten. Bellona antar at bestemmelsen ikke får anvendelse i denne saken da det er stor usikkerhet omkring skadevirkningene av utslippet. Det kan derfor ikke fastslås at lekkasjene har medført ubetydelig forurensning eller ubetydelig fare for forurensning. Etterforskning og eventuell straffeløp kan dermed igangsettes uavhengig av forurensningsmyndighetens begjæring.

Med hilsen

Frederic Hauge

For Miljøstiftelsen Bellona

Vedlegg: Statoils redegjørelse til Miljødirektoratet

Kopi: Økokrim og Statoil